

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

23. travnja 2013. (*)

„Žalba – Zajednička vanjska i sigurnosna politika – Mjere ograničavanja protiv osoba i subjekata – Članak 263. stavak 6. Ugovora o funkcioniranju Europske unije – Rok za podnošenje tužbe – Viša sila – Oružani sukob”

U spojenim predmetima C-478/11 P do C-482/11 P,

povodom pet žalbi na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije podnesenih 21. rujna 2011.,

Laurent Gbagbo (C-478/11 P),

Katinan Justin Koné (C-479/11 P),

Akissi Danièle Boni-Claverie (C-480/11 P),

Alcide Djédjé (C-481/11 P),

Affi Pascal N'Guessan (C-482/11 P),

koje zastupa L. Bourthoumieux, odvjetnica,

žalitelji,

a druga stranka u postupku je:

Vijeće Europske unije, koje zastupaju B. Driessen i M.-M. Joséphidès, u svojstvu agenata,

tuženik u prvostupanjskom postupku,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: V. Skouris, predsjednik, K. Lenaerts, potpredsjednik, A. Tizzano, M. Ilešič (izvjestitelj), G. Arestis, J. Malenovský, predsjednici vijeća, U. Løhmus, J.-C. Bonichot, A. Arabadžiev, C. Toader, J.-J. Kasel, M. Safjan i D. Šváby, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Cruz Villalón,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 19. prosinca 2012.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Svojim žalbama, L. Gbagbo, K. J. Koné, A. D. Boni-Claverie, A. Djédjé i A. P. N'Guessan zahtijevaju da Sud ukine rješenja Općeg suda Europske unije od 13. srpnja 2011. Gbagbo/Vijeće (T-348/11), Koné/Vijeće (T-349/11), Boni-Claverie/Vijeće (T-350/11), Djédjé/Vijeće (T-351/11) i N'Guessan/Vijeće (T-352/11) (dalje u tekstu: pobijana rješenja), kojima je Opći sud odbacio kao očito nedopuštene njihove tužbe za poništenje, prvo, Odluka Vijeća 2011/17/ZVSP od 11. siječnja 2011. (SL L 11, str.31.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 6., str. 175. - 179.), 2011/18/ZVSP od 14. siječnja 2011. (SL L 11, str. 36.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 10., str. 127.) i 2011/221/ZVSP od 6. travnja 2011. (SL L 93, str. 20.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 9., str. 191.) o izmjeni Odluke Vijeća 2010/656/ZVSP o produljenju mjera ograničavanja protiv Côte d'Ivoirea, i drugo, Uredbi Vijeća (EU) br. 25/2011 od 14. siječnja 2011. (SL L 11, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 9., str. 142.) i (EU) br. 330/2011 od 6. travnja 2011. (SL L 93, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 4., str. 161.) o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 560/2005 o uvođenju određenih posebnih mjera ograničavanja protiv određenih osoba i subjekata s obzirom na stanje u Côte d'Ivoireu (dalje u tekstu: sporne mjere), u dijelu u kojem se odnose na njih.

Pravni okvir i okolnosti spora

- 2 Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda donijelo je 15. studenoga 2004. Rezoluciju 1572 (2004) u kojoj je izjavilo, između ostaloga, da stanje u Côte d'Ivoireu i dalje predstavlja prijetnju međunarodnom miru i sigurnosti u regiji te je odlučilo uvesti određene mjere ograničavanja protiv te zemlje.
- 3 Člankom 14. Rezolucije 1572 (2004) osnovan je odbor („Odbor za sankcije”) čije zadaće uključuju određivanje osoba i subjekata na koje bi se trebale primjenjivati mjere ograničavanja putovanja i zamrzavanja financijskih sredstava, financijske imovine i gospodarskih izvora predviđene u točkama 9. i 11. te rezolucije te redovito ažuriranje popisa osoba i subjekata.
- 4 Smatrajući da je za provođenje Rezolucije 1572 (2004) potrebno djelovanje Europske zajednice, Vijeće Europske unije je 13. prosinca 2004. donijelo Zajedničko stajalište 2004/852/ZVSP o mjerama ograničavanja protiv Côte d'Ivoirea (SL L 368, str. 50.) [neslužbeni prijevod].
- 5 Budući da je smatralo da je potrebno donijeti uredbu kako bi se mjere iz Zajedničkog stajališta 2004/852 provele na razini Zajednice, Vijeće je 12. travnja 2005. donijelo Uredbu Vijeća (EZ) br. 560/2005 od 12. travnja 2005. o uvođenju određenih posebnih mjera ograničavanja protiv određenih osoba i subjekata s obzirom na stanje u Côte d'Ivoireu (SL L 95, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 8., str. 80.).
- 6 Zajedničko stajalište 2004/852 u nekoliko je navrata produljeno i izmijenjeno prije nego što je stavljeno izvan snage i zamijenjeno Odlukom Vijeća 2010/656/ZVSP od 29. listopada

2010. o produljenju mjera ograničavanja protiv Côte d'Ivoirea (SL L 285, str. 28.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 6., str. 166.).

- 7 Predsjednički izbori u Côte d'Ivoireu održani su 31. listopada i 28. studenoga 2010.
- 8 Posebni izaslanik glavnog tajnika Ujedinjenih naroda za Côte d'Ivoire potvrdio je 3. prosinca 2010. konačne rezultate drugog kruga predsjedničkih izbora, koje je objavio predsjednik neovisnog izbornog povjerenstva 2. prosinca 2010., potvrdivši pobjedu Alassanea Ouattaraa na predsjedničkim izborima.
- 9 Vijeće je 13. prosinca 2010. istaknulo važnost predsjedničkih izbora održanih 31. listopada i 28. studenoga 2010. za povratak mira i stabilnosti u Côte d'Ivoire te ustvrdilo da je nužno da se poštuje suverena volja naroda Côte d'Ivoirea. Vijeće je također istaknulo zaključke posebnog izaslanika glavnog tajnika UN-a za Côte d'Ivoire u sklopu njegove zadaće potvrde rezultata i čestitalo A. Ouattarau na izboru za predsjednika Republike Côte d'Ivoire.
- 10 Europsko je vijeće 17. prosinca 2010. pozvalo civilne i vojne vođe Côte d'Ivoirea koji to još nisu učinili, da prihvate vlast demokratski izabranoga predsjednika A. Ouattaraa. Europsko je vijeće potvrdilo odlučnost Europske unije da uvede ciljane mjere protiv onih koji bi mogli nastaviti ometati poštovanje suverene volje naroda Côte d'Ivoirea.
- 11 Radi uvođenja mjera ograničavanja putovanja protiv određenih osoba koje, premda ih nije odredilo Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda ni Odbor za sankcije, koče proces uspostave mira i postizanja nacionalnog pomirenja u Côte d'Ivoireu, a posebno protiv osoba koje ugrožavaju uspješan ishod izbornoga procesa, Vijeće je donijelo Odluku 2010/801/ZVSP od 22. prosinca 2010. o izmjeni Odluke Vijeća 2010/656 (SL L 341, str. 45.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 7., str. 191.). Te su osobe navedene u Prilogu II. Odluci 2010/656, kako je izmijenjena Odlukom 2010/801.
- 12 Članak 4. stavak 1. Odluke 2010/656, kako je izmijenjena Odlukom 2010/801, glasi:

„Države članice poduzimaju potrebne mjere za sprečavanje ulaska ili provoza preko njihova teritorija [državnog područja]:

  - (a) osobama iz Priloga I. koje je odredio Odbor za sankcije [...];
  - (b) osobama iz Priloga II. koje nisu uključene u popis iz Priloga I. i koje onemogućuju proces uspostave mira i postizanje nacionalnog pomirenja, a posebno osobama koje ugrožavaju uspješan ishod izbornog procesa.”
- 13 Odlukom 2010/801 imena L. Gbagba i A. P. N'Guessana uključena su u popis iz Priloga II. Odluci 2010/656, kako je izmijenjena Odlukom 2010/81.
- 14 Vijeće je 11. siječnja 2011. donijelo Odluku 2011/17 kako bi, s obzirom na ozbiljnost situacije u Côte d'Ivoireu, u popis iz Priloga II. Odluci 2010/656, kako je izmijenjena Odlukom 2010/801, uvrstilo i druge osobe.
- 15 Sukladno tome, Odlukom 2011/17, imena K. J. Konéa i A. D. Boni-Claverie uključena su u popis iz Priloga II. Odluci 2010/656, kako je izmijenjena Odlukom 2010/801.

- 16 Vijeće je 14. siječnja 2011. donijelo Odluku 2011/18 kako bi se uvele dodatne mjere ograničavanja, posebno zamrzavanje financijskih sredstava.
- 17 Prema članku 5. stavcima 1. i 2. Odluke 2010/656 kako je izmijenjena Odlukom 2011/18:
- „1. Sva financijska sredstva i gospodarski izvori koji su u vlasništvu ili koje posredno ili neposredno nadziru:
- (a) osobe iz Priloga I. koje je odredio Odbor za sankcije na temelju članka 4. stavka 1. točke (a) ili ih posjeduju subjekti koji su u vlasništvu ili ih posredno ili neposredno nadziru ti subjekti ili osobe ili bilo koje osobe koje djeluju u njihovo ime ili prema njihovim uputama kako je to odredio Odbor za sankcije,
- (b) osobe ili subjekti iz Priloga II. koji nisu uneseni na popis u Prilogu I. i koje koče mirovni proces i postizanje nacionalne pomirbe, a ponajprije osobe koje ugrožavaju pravilan ishod izbornoga procesa, ili ih posjeduju subjekti koji su u vlasništvu ili ih posredno ili neposredno nadziru ti subjekti ili osobe ili bilo koje osobe koje djeluju u njihovo ime ili prema njihovim uputama,
- zamrzavaju se.
2. Osobama ili subjektima iz stavka 1. ne smiju se neposredno ili posredno dati na raspolaganje financijska sredstva, financijska imovina ili gospodarski izvori niti od njih smiju imati koristi.”
- 18 Radi osiguranja dosljednosti u postupku izmjene i revizije Priloga I. i II. Odluci 2010/656, kako je izmijenjena Odlukom 2011/18, Vijeće je 14. siječnja 2011. donijelo Uredbu br. 25/2011.
- 19 Članak 2. Uredbe br. 560/2005, kako je izmijenjena Uredbom br. 25/2011, navodi:
- „1. Zamrzavaju se sva sredstva i gospodarski izvori koji pripadaju fizičkim ili pravnim osobama, subjektima ili tijelima iz Priloga I. ili Priloga I.A, ili ih posjeduju, drže ili nadziru.
2. Zabranjeno je posredno ili neposredno davati fizičkim ili pravnim osobama, subjektima ili tijelima iz Priloga I. ili Priloga I.A na raspolaganje ili u njihovu korist bilo kakva sredstva ili gospodarske izvore.
3. Zabranjeno je svjesno i namjerno sudjelovanje u aktivnostima čiji je cilj ili učinak izravno ili neizravno izbjegavanje mjera iz stavaka 1. i 2.
4. Prilog I. sadržava fizičke ili pravne osobe, subjekte i tijela iz članka 5. stavka 1. točke (a) Odluke 2010/656/ZVSP kako je izmijenjena.
5. Prilog I.A sadržava fizičke ili pravne osobe, subjekte i tijela iz članka 5. stavka 1. točke (b) [Odluke 2010/656/ZVSP] kako je izmijenjena.”
- 20 Odlukom 2011/18 i Uredbom br. 25/2011 Vijeće je zadržalo imena L. Gbagba, K. J. Konéa, A. P. N'Guessana i A. D. Boni-Claverie na popisu u Prilogu II. Odluci 2010/656, kako je

izmijenjena Odlukom 2011/17, te je uvrstilo njihova imena i u popis u Prilogu I.A Uredbi br. 560/2005, kako je izmijenjena Uredbom br. 25/2011.

- 21 Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda usvojilo je 30. ožujka 2011. Rezoluciju 1975 (2011), u čijem se Prilogu I. navodi niz osoba koje su ometale proces uspostave mira i pomirenja u Côte d'Ivoireu, rad Operacije Ujedinjenih naroda u Côte d'Ivoireu (UNOCI) i drugih međunarodnih činilaca u Côte d'Ivoireu te počinile teška kršenja ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava. Imena L. Gbagba, A. Djédjéa i A. P. N'Guessana navedena su u Prilogu I.
- 22 Vijeće je 6. travnja 2011. donijelo Odluku 2011/221 i Uredbu br. 330/2011 kojima je, između ostaloga, uvelo dodatne mjere ograničavanja i izmijenilo popis osoba i subjekata u Prilozima I. i II. Odluci 2010/656, kako je izmijenjena Odlukom 2011/18, te u Prilozima I. i I.A Uredbi br. 560/2005, kako je izmijenjena Uredbom br. 25/2011.
- 23 Odlukom 2011/221, između ostalog, imena L. Gbagba i A. P. N'Guessana, uklonjena su s popisa u Prilogu II. Odluci 2010/656, kako je izmijenjena Odlukom 2011/18, te su njihova imena uključena u popis iz Priloga I. Odluci 2010/656, kako je izmijenjena.
- 24 Osim toga, Odlukom 2011/221 ime A. Djédjéa uključeno je u popis iz Priloga I. Odluci 2010/656, kako je izmijenjena Odlukom 2011/18.
- 25 Uredbom br. 330/2011 imena L. Gbagba i A. P. N'Guessana uklonjena su s popisa iz Priloga I.A Uredbi br. 560/2005, kako je izmijenjena Uredbom br. 25/2011 i uvrštena u popis iz Priloga I. Uredbi br. 560/2005, kako je izmijenjena.
- 26 Uredbom br. 330/2011 ime A. Djédjéa uvršteno je i u popis iz Priloga I. Uredbi br. 560/2005, kako je izmijenjena Uredbom br. 25/2011.
- 27 Članak 7. Odluke 2010/656, kako je izmijenjena Odlukom 2010/801, propisuje:
  - „1. Kad Vijeće sigurnosti ili Odbor za sankcije odredi osobu ili subjekt, Vijeće takvu osobu ili subjekt uključuje u Prilog I.
  2. Kad Vijeće odluči da za osobu ili subjekt vrijede mjere iz članka 4. stavka 1. točke (b), ono u skladu s tim mijenja Prilog II.
  3. Vijeće svoju odluku, uključujući razloge za uvrštenje [uvrštavanje u popis], priopćuje osobi ili subjektu neposredno, ako je adresa poznata, ili objavom službene obavijesti, i na taj način toj osobi ili subjektu daje mogućnost da se očituje.
  4. Kad se podnese očitovanje ili podnesu novi važni dokazi, Vijeće preispituje svoju odluku i o tome obavješćuje osobu ili subjekt.“
- 28 Članak 11.a stavak 3. Uredbe br. 560/2005, kako je izmijenjena Uredbom br. 25/2011, propisuje:

„Vijeće svoju odluku, uključujući razloge za uvrštenje, priopćuje fizičkoj ili pravnoj osobi, subjektu ili organizaciji iz stavaka 1. i 2. izravno, ako je poznata adresa, ili objavom službene

obavijesti, i tako toj fizičkoj ili pravnoj osobi, subjektu ili organizaciji daje mogućnost da se očituje.”

29 Vijeće je u *Službenom listu Europske unije* od 18. siječnja 2011. i 7. travnja 2011. objavilo obavijesti na pažnju osobama na koje se primjenjuju mjere ograničavanja utvrđene u spornim mjerama (SL C 14, str. 8., i SL C 108, str. 2. i 4.) [neslužbeni prijevod]. U navedenim službenim obavijestima Vijeće podsjeća na postojanje tih mjera ograničavanja, u odnosu na razloge za svako uvrštenje u popis upućuje na odgovarajuće akte i skreće pozornost na mogućnost podnošenja zahtjeva nadležnim tijelima odnosne države članice u svrhu odobrenja pristupa zamrznutim financijskim sredstvima za podmirivanje osnovnih potreba ili radi izvršenja određenih plaćanja. Vijeće osim toga dodaje da predmetne osobe i subjekti mogu Vijeću podnijeti zahtjev za ponovno razmatranje. Konačno, Vijeće obavještuje o mogućnosti osporavanja njegove odluke pred Općim sudom, u skladu s uvjetima propisanim u članku 275. stavku 2. UFEU-a, i članku 263. stavcima 4. i 6. UFEU-a.

Postupak pred Općim sudom i pobijana rješenja

30 Tužbama podnesenim tajništvu Općeg suda 7. srpnja 2011., žalitelji su zatražili poništenje osporavanih mjera u mjeri u kojoj se one odnose na njih. Žalitelji su u prilog tužbi naveli, na prvom mjestu, povredu prava na obranu i prava na učinkovito pravno sredstvo, i na drugom mjestu, povredu prava vlasništva i slobode kretanja.

31 Žalitelji su nadalje istaknuli da Opći sud treba proglasiti njihove tužbe dopuštenima, budući da se rok od dva mjeseca utvrđen u članku 263. UFEU-a za podnošenje tužbe ne može primijeniti na njih budući da nisu bili obaviješteni o spornim mjerama.

32 Opći sud je pobijanim rješenjima odbio tužbe kao očito nedopuštene.

33 Opći sud je na prvom mjestu ukazao na ustaljenu sudsku praksu da je rok za podnošenje tužbe predviđen u članku 263. stavku 6. UFEU-a kogentne naravi, budući da je utvrđen s ciljem osiguranja jasnoće i pravne sigurnosti te izbjegavanja diskriminacije ili proizvoljnog ponašanja u sudovanju, te da sud Europske unije mora po službenoj dužnosti provjeriti je li poštovan navedeni rok.

34 Opći sud zatim je utvrdio da su sporne mjere bile objavljene u *Službenom listu Europske unije*:

- 15. siječnja 2011., što se tiče Odluka 2011/17 i 2011/18 te Uredbe br. 25/2011, i
- 7. travnja 2011., što se tiče Odluke 2011/221 i Uredbe br. 330/2011.

35 Slijedom toga, rok od dva mjeseca za podnošenje tužbe počeo je teći, u skladu s člankom 102. stavkom 1. Poslovnika Općeg suda, četrnaest dana nakon navedenih datuma objave te je istekao, u skladu s člankom 102. stavkom 2. istog Poslovnika:

- u ponoć 8. travnja 2011., što se tiče Odluka 2011/17 i 2011/18 i Uredbe br. 25/2011, i
- u ponoć 1. srpnja 2011., što se tiče Odluke 2011/221 i Uredbe br. 330/2011.

36 S obzirom na to da su tužbe podnesene tajništvu Općeg suda 7. srpnja 2011., Opći sud zaključio je da su tužbe bile podnesene nakon protoka roka.

37 Opći sud odbacio je argumentaciju žalitelja da se rok od dva mjeseca za podnošenje tužbe ne može primijeniti na njih na temelju činjenice da nisu bili obaviješteni o spornim mjerama. O tome je Opći sud naveo sljedeće:

„S obzirom na činjenicu da rokovi za podnošenje tužbe imaju za cilj osiguranje pravne sigurnosti time što sprječavaju da se mjere Europske unije koje proizvode pravne učinke dovode u pitanje neograničeno vrijeme, datum objave, ako postoji, odlučujući je kriterij za određivanje početka roka propisanog za podnošenje tužbe (rješenja Suda od 25. studenoga 2008., TEA/Komisija, C-500/07 P, [...] t. 23., i S.A.BA.R./Komisija, C-501/07 P, [...] t. 22.; rješenje Suda od 9. srpnja 2009., Fornaci Laterizi Danesi/Komisija, C-498/08 P, [...] t. 22.; presuda Suda od 11. studenoga 2010., Transportes Evaristo Molina/Komisija, C-36/09 P, [...] t. 37.). Podnositelj zahtjeva ne može tvrditi da je postao svjestan sporne mjere nakon dana objave u svrhu odgode navedenog početka roka (rješenja TEA/Commission, gore navedeno, t. 23.; S.A.BA.R./Komisija, gore navedeno, t. 22., i Fornaci Laterizi Danesi/Komisija, gore navedeno, t. 22.). Iz toga slijedi da se, budući da su [sporne] mjere bile objavljene, rok za podnošenje tužbe mora računati od datuma objave (vidjeti, u vezi s računanjem roka za podnošenje tužbe protiv odluke o uvođenju mjera ograničavanja od datuma objave predmetne odluke, rješenje od 18. studenog 2005. Selmani/Vijeće i Komisija, T-299/04, [...], t. 61.), čak i ako [žalitelji] nisu bili obaviješteni o mjerama. U tom smislu, valja istaknuti da je Vijeće objavilo [...] obavijesti na pažnju osobama na koje se primjenjuju predviđene [sporne mjere], u kojima je posebno skrenulo pozornost dotičnih osoba na mogućnost osporavanja odluke Vijeća pred Općim sudom, u skladu s uvjetima predviđenim u članku 275. stavku 2. UFEU-a i članku 263. staccima 4. i 6. UFEU-a.“

38 Konačno, Opći sud primijetio je da žalitelji nisu utvrdili niti su se čak pozvali na postojanje nepredvidivih okolnosti ili više sile koji bi omogućili Sudu da odustane od dotičnog roka na temelju članka 45. stavka 2. Statuta Suda Europske unije.

Žalbeni zahtjevi stranaka i postupak pred Sudom

39 Žalitelji zahtijevaju od Suda da:

- ukine pobijana rješenja i proglasi njihove tužbe u prvostupanjskom postupku dopuštenima;
- vrati predmet Općem sudu radi donošenja odluke o meritumu spora, i
- naloži Vijeću snošenje troškova.

40 Vijeće zahtijeva od Suda da:

- odbije žalbe i
- naloži žaliteljima snošenje troškova.

41 Rješenjem predsjednika Suda od 14. prosinca 2011. predmeti C-478/11 do C-482/11 spojeni su u svrhu pisanog i usmenog postupka te donošenja presude.

42 Dopisom od 11. svibnja 2012., poslanim faksom i preporučenom pošiljkom, tajništvo Suda obavijestilo je stranke da će se rasprava održati 26. lipnja 2012. i zatražilo od njih da na

pitanja Suda koja se nalaze u prilogu obavijesti o održavanju rasprave odgovore u pisanom obliku najkasnije do 15. lipnja 2012.

- 43 Tajništvo Suda primilo je odgovor Vijeća na postavljeno pitanje 14. lipnja 2012. Međutim, rok za dostavu odgovora u pisanom obliku istekao je 15. lipnja 2012., a Sud nije primio odgovore žalitelja na postavljeno pitanje niti bilo kakav odgovor o tome hoće li prisustvovati raspravi.
- 44 Žaliteljima je bio postavljen konačni rok u kojem su trebali navesti hoće li prisustvovati raspravi. Budući da je dotični rok od 21. lipnja 2012. prošao bez primitka njihovog odgovora, rasprava je otkazana.

O žalbama

- 45 U prilog svojim žalbama žalitelji ističu dva razloga. U prvom žalbenom razlogu oni tvrde da je Opći sud pogrešno primijenio pravilo ne prihvativši postojanje više sile. U drugom žalbenom razlogu, žalitelji tvrde da je Opći sud pogrešno smatrao da su rok za podnošenje tužbe i načelo pravne sigurnosti na kojima počiva dotični rok isključili njihovu tužbu kad su značajke ovog slučaja, kao prvo, da nije bilo obavijesti o spornim mjerama i, kao drugo, neprimjenjivost produljenja roka zbog udaljenosti kako je navedeno u Poslovniku Općeg suda.

- 46 Potrebno je prvo ispitati drugi žalbeni razlog.

Drugi žalbeni razlog

Argumentacija stranaka

- 47 Žalitelji ističu, s jedne strane, da je Opći sud zanemario načelo učinkovite sudske zaštite te time i pogrešno primijenio pravilo držeći da se rok za podnošenje tužbe, budući da su sporne mjere bile objavljene, treba računati od dana njihove objave. Prema mišljenju žalitelja, Opći sud trebao je uzeti u obzir činjenicu da, protivno odredbama posebno članka 7. stavka 3. Odluke 2010/656, kako je izmijenjena Odlukom 2010/801, nisu bili obaviješteni o spornim mjerama budući da nije bilo pojedinačne komunikacije kojom bi osobe pogođene mjerama mogle biti upoznate s njima.
- 48 Žalitelji, kao drugo, smatraju da Opći sud nije smio odredbe o produljenju roka zbog udaljenosti iz članka 102. stavka 2. Poslovnika Suda primijeniti na žalitelje s prebivalištem u afričkoj državi, posebno jer je dotična država bila u stanju oružanog sukoba.
- 49 Vijeće tvrdi da postupovni okvir ovog slučaja nije isti kao okvir koji je Sud ispitao u svojoj presudi od 16. studenoga 2011., Bank Melli Iran/Vijeće (C-548/09 P, Zb., str. I-11381.). U dotičnoj presudi Sud temelji obvezu pojedinačnog obavješćavanja o razlozima uvođenja mjera ograničavanja na članku 15. stavku 3. Uredbe Vijeća (EZ) br. 423/2007 od 19. travnja 2007. o mjerama ograničavanja protiv Irana (SL L 103 , str. 1.) [neslužbeni prijevod]. Za razliku od Uredbe br. 423/2007, člankom 7. stavkom 3. Odluke 210/656, kako je izmijenjena Odlukom 2010/801, predviđa se mogućnost priopćenja putem objave službene obavijesti ako Vijeću nije poznata adresa dotične osobe.

- 50 U ovom slučaju Vijeće tvrdi da je žaliteljima sporne mjere priopćilo objavom službene obavijesti u skladu s člankom 7. stavkom 3. Odluke 2010/656, kako je izmijenjena Odlukom 2010/801. Vijeće tvrdi da nije moglo priopćiti mjere na drugi način budući da privatne adrese žalitelja nisu bile poznate.
- 51 U svakom slučaju, prema mišljenju Vijeća, datum objave spornih mjera označio je početak roka utvrđenog u članku 263. UFEU-a. Ovo tumačenje slijedi iz zahtjeva pravne sigurnosti koji prožima pravila o postupovnim rokovima.
- 52 Konačno, Vijeće navodi da je argumentacija žalitelja o produljenju roka zbog udaljenosti očito neosnovana i u biti se svodi na osporavanje valjanosti članka 102. stavka 2. Poslovnika Općeg suda. Ta je odredba, međutim, samo produljenje roka utvrđenog u članku 263. stavku 6. UFEU-a.

Ocjena Suda

- 53 Najprije valja istaknuti da je Opći sud ispravno utvrdio da ima pravo po službenoj dužnosti ispitati je li rok za podnošenje tužbe bio poštovan, budući da je to pitanje kogentne naravi (vidjeti među ostalim presude od 7. srpnja 1971., Müllers/CES, 79/70, Zb., str. 689., t. 6., i Transportes Evaristo Molina/Komisija, gore navedenu, t. 33.).
- 54 Kao sljedeće valja navesti da, u skladu s člankom 263. stavkom 6. UFEU-a, „postupak predviđen ovim člankom mora se pokrenuti u roku od dva mjeseca, ovisno o slučaju, od objavljivanja akta ili obavješćivanja tužitelja o njoj ili, ako takva objava ili obavijest izostanu, od dana kada je tužitelj saznao za akt“.
- 55 U ovom slučaju, sporne mjere objavljene su u *Službenom listu Europske unije*, serija L, ali su isto tako, prema članku 7. stavku 3. Odluke 2010/656, kako je izmijenjena Odlukom 2010/801, i članku 11.a stavku 3. Uredbe br. 560/2005, kako je izmijenjena Uredbom br. 25/2011, dotičnim osobama i subjektima trebale biti priopćene neposredno ako su bile poznate njihove adrese ili, ako nisu, objavom službene obavijesti.
- 56 Takvo stanje posljedica je posebne prirode spornih mjera, koje u isto vrijeme slične, kako na mjere opće primjene, time što određenoj kategoriji adresata utvrđenih na općenit i apstraktan način uvode, između ostaloga, zabranu raspolaganja financijskim sredstvima i gospodarskim izvorima osobama i subjektima navedenim u popisima u njihovim priložima, tako i na paket pojedinačnih odluka koje se odnose na dotične osobe i subjekte (vidjeti u tom smislu presudu od 3. rujna 2008. Kadi i Al Barakaat International Foundation/Vijeće i Komisija, C-402/05 P i C-415/05 P, Zb., str. I-6351., točke 241. do 244.).
- 57 Osim toga, valja podsjetiti da u pogledu mjera donesenih na temelju odredbi koje se odnose na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, kao što su sporne mjere, upravo individualna priroda tih mjera otvara, u skladu s člankom 275. stavkom 2. UFEU-a i člankom 263. stavkom 4. UFEU-a, pristup sudu Unije.
- 58 Uzimajući u obzir te posebnosti i pravila objavljivanja i priopćavanja koja iz njih proizlaze, članak 263. stavak 6. UFEU-a ne bi se dosljedno primjenjivao kad bi, pri primjeni na osobe i subjekte koji su navedeni u popisima iz priloga tim mjerama, početak roka za podnošenje tužbe za poništenje za dotične osobe bio utvrđen na datum objave dotične mjere, a ne na datum obavijesti o dotičnoj mjeri. Svrha te obavijesti je upravo omogućiti adresatima tih

mjera da u najboljim mogućim uvjetima brane svoja prava te da uz potpuno poznavanje stvari odluče je li korisno pokrenuti postupak pred sudom Unije (presuda Kadi i Al Barakaat International Foundation/Vijeće i Komisija, gore navedena, t. 337.).

- 59 Iz toga slijedi da, iako mjere poput spornih mjera stupaju na snagu njihovim objavljivanjem, rok za podnošenje tužbe za poništenje tih mjera iz članka 263. stavka 4. UFEU-a za svaku od tih osoba i subjekata počinje teći od datuma obavijesti koja im se mora uručiti.
- 60 U ovom predmetu, protivno onome što tvrde žalitelji, oni su bili obaviješteni o spornim mjerama.
- 61 Istina je da o dotičnim mjerama nisu bili obaviješteni izravno na svoju adresu. Budući da je Vijeće utvrdilo da nije moguće uspostaviti izravnu komunikaciju s L. Gbagbom, K. J. Konéom, A. D. Boni-Claverie, A. Djédjéom i A. P. N'Guessanom, odlučilo se za objavu službene obavijesti koja je predviđena u članku 11.a stavku 3. Uredbe br. 560/2005, kako je izmijenjena Uredbom br. 25/2011. Stoga je službene obavijesti iz točke 29. ove presude Vijeće objavilo u *Službenom listu Europske unije*, seriji C, od 18. siječnja 2011. i 7. travnja 2011.
- 62 S obzirom da takve obavijesti omogućuju osobama na koje se odnose da utvrde pravna sredstva koja su im na raspolaganju kako bi osporile svoje uvrštenje na dotične popise i datum na koji istječe rok za podnošenje tužbe (presuda od 15. studenoga 2012. Vijeće/Bamba, C-417/11 P, t. 81.), važno je da žalitelji ne bi trebali biti u mogućnosti odgoditi početak roka za podnošenje tužbe oslanjajući se na činjenicu da nije postojala izravna komunikacija ili da su oni zapravo postali svjesni spornih mjera na neki kasniji datum. Kad bi takva mogućnost, u nedostatku više sile, bila na raspolaganju žaliteljima, to bi ugrozilo samu svrhu roka za podnošenje tužbe, čija je svrha zaštita pravne sigurnosti osiguravanjem da se mjere Europske unije koje proizvode pravne učinke ne mogu osporavati unedogled (vidjeti među ostalim presude od 30. siječnja 1997. Wiljo, C-178/95, Zb., str. I-585., t. 19.; od 22. listopada 2002., National Farmers' Union, C-241/01, Zb., str. I-9079., t. 34., i rješenje od 15. studenoga 2012., Städter/BCE, C-102/12 P, t. 12.).
- 63 Konačno, što se tiče argumenta žalitelja da se produljenje roka od deset dana na račun udaljenosti kako je predviđeno u članku 102. stavku 2. Poslovnika Općeg suda ne može primijeniti na njih jer oni imaju poslovni nastan u državi nečlanici, dovoljno je primijetiti da je argument nevaljan zbog činjenice da je produljenje jednokratno. Iz toga slijedi da činjenica da su žalitelji tijekom roka za podnošenje tužbe bili u državi nečlanici, ne znači, samo po sebi, da su bili u situaciji koja je s obzirom na primjenu tog roka objektivno drugačija od situacije osoba i subjekata koji imaju poslovni nastan u državama Europske unije, a koji su bili predmet mjera ograničavanja iste vrste.
- 64 Iz svega navedenog slijedi da, iako je Opći sud pogrešno primijenio pravilo držeći da su rokovi za podnošenje tužbe počeli teći na dan objave spornih mjera, ti rokovi, koji su se trebali računati od datuma iz stavka 61. ove presude, bili su istekli 7. srpnja 2011., na datum kada su podnesene tužbe. U tim okolnostima, drugi žalbeni razlog treba odbiti (vidjeti po analogiji presudu od 19. travnja 2007., Holcim (Deutschland)/Komisija, C-282/05 P, Zb., str. I-2941., t. 33.).

Prvi žalbeni razlog

Argumentacija stranaka

- 65 Žalitelji drže da je Opći sud prekršio članak 45. Statuta Suda time što nije utvrdio postojanje više sile u smislu tog članka.
- 66 Žalitelji tvrde da oružani sukob koji se dogodio u Côte d'Ivoireu treba smatrati višom silom što se njih tiče jer u tom razdoblju nisu imali sredstva komunikacije kojima bi saznali o postojanju spornih mjera i stoga nisu mogli ostvariti svoje pravo podnošenja tužbe.
- 67 Vijeće navodi da je jedan od sastavnih elemenata pojma više sile pojava događaja izvan kontrole osobe koja se želi pozvati na nju, to jest, kada se dogodi nešto na što dotična osoba ne može nikako utjecati (presuda od 8. srpnja 2010., Komisija/Italija, C-334/08, Zb., str. I-6869., t. 47.). No, kriza nastala poslije izbora u Côte d'Ivoireu i nasilje povezano s tom krizom izazvani su odbijanjem L. Gbagba i njegovih kolega da predaju vlast izabranom predsjedniku. Te okolnosti, stoga, nisu izvan kontrole žalitelja.

Ocjena Suda

- 68 Prema članku 45. stavku 2. Statuta Suda, „istek roka nema štetan utjecaj na prava zainteresirane stranke ako ona dokaže postojanje nepredvidivih okolnosti ili više sile“.
- 69 Jasno je da, kao što je Opći sud naveo u pobijanim rješenjima, žalitelji nisu pred njim iznijeli žalbeni razlog postojanja takvih okolnosti.
- 70 Sud, međutim, smatra da se žalitelju ne može prigovoriti što se na postojanje više sile poziva po prvi put u fazi žalbe, kad je Opći sud donio svoju odluku rješenjem na temelju članka 111. Poslovnika Suda, nije obavijestio žalitelja da namjerava odbiti njegovu tužbu kao podnesenu nakon proteka roka i nije od njega zatražio da objasni kašnjenje dospijeca izvornika tužbe u tajništvo (rješenje od 18. siječnja 2005., Zuazaga Meabe/OHIM, C-325/03 P, Zb., str. I-403., t. 24.). Zato prvi žalbeni razlog žalitelja o postojanju više sile valja ispitati.
- 71 U tom pogledu valja podsjetiti da stroga primjena postupovnih pravila služi osiguravanju pravne sigurnosti i potrebi izbjegavanja diskriminacije ili proizvoljnog postupanja pri vođenju sudskih postupaka (presuda od 22. rujna 2011., Bell & Ross/OHIM, C-426/10 P, Zb., str. I-8849., t. 43. i navedena sudska praksa).
- 72 Zatim valja primijetiti da je, u skladu s člankom 263. stavkom 6. UFEU-a i člankom 45. Statuta Suda, na zainteresiranoj stranki da utvrdi, kao prvo, da su joj neuobičajene okolnosti, koje su nepredvidive i izvan njezine kontrole, onemogućile poštovanje roka za podnošenje tužbe utvrđenog u članku 263. stavku 6. UFEU-a, i kao drugo, da se ne bi mogla zaštititi od posljedica tih okolnosti poduzimanjem odgovarajućih koraka bez nerazumne žrtve (vidjeti u tom smislu presudu od 18. prosinca 2007., Société Pipeline Méditerranée et Rhône, C-314/06, Zb., str. I-12273., t. 24. i navedenu sudska praksu).
- 73 U ovom predmetu žalitelji uopćeno navode da je u Côte d'Ivoireu bilo stanje oružanog sukoba, koji je prema njihovom mišljenju počeo u studenom 2010. i nastavio se barem do travnja 2011.
- 74 Međutim, u svojim žalbama pred Sudom niti jedan od žalitelja nije predočio nikakav materijal koji bi omogućio Sudu da razumije na koji način i u kojem su određenom razdoblju

stanje oružanog sukoba u Côte d'Ivoireu i osobne okolnosti na koje se pozivaju sprečavali žalitelje da pravovremeno podnesu tužbe.

- 75 U tim okolnostima prvi žalbeni razlog treba odbiti.
- 76 Budući da nijedan od razloga koje su žalitelji istaknuli u prilog svojoj žalbi nije osnovan, žalbe valja odbiti.

Troškovi

- 77 U skladu s člankom 138. stavkom 1. Poslovnika Suda, koji se na temelju članka 184. stavka 1. tog poslovnika primjenjuje na žalbeni postupak, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Budući da žalitelji nisu uspjeli u postupku te s obzirom da je je Vijeće zatražilo da oni snose troškove, treba im naložiti snošenje troškova.

Slijedom navedenoga, Sud (veliko vijeće) proglašava i presuđuje:

- 1. Žalbe se odbijaju;**
- 2. Laurentu Gbagbu, Katinanu Justinu Konéu, Akissi Danièle Boni-Claverie, Alcideu Djédjéu i Affiu Pascalu N'Guessanu nalaže se snošenje troškova.**

[Potpisi]

---

*Jezik postupka: francuski